

TAUTINIŲ MAŽUMŲ TAUTOSAKA

MŪSŲ NAMŲ LATVIŠKA TAUTOSAKA

LILJA KUDIRKIENĖ

Mano močiutė, tėvo motina Ieva Staltanė-Kriškanė (1890–1944), kaimynų dažniau vadinta Kalnaliene negu Kriškaniene (mat ūkis Kalnelių viensėdyje – dab. Rokiškio raj., Juodupės apyl.), nors užaugo ir amžių – tiesa, neilgą – pragyveno Lietuvoje, lietuviškai mokėjo ne per geriausiai, ir su namiškiais šnekėjo latviškai. Buvau maža, bet vis dėlto vienas kitas jos pasakymas liko mano pačios galvoje, o kai kas – jau iš tėvelio, net ir mamos (taigi marčios, lietuvės).

Labai man patikdavo klausytis, kaip avelė, pavasarį pirmąkart išleista laukan, šnekasi su ėriukais. Ėriukai skundžiasi (plonu verksmingu balseliu):

– Mamm, mamm, maza maza žālite! (Mama, mama, maža maža žolytė!)

Avelė dusliu balsu (pilna burna) atsako:

– Laba, laba, laba, laba... (Gera, gera, gera, gera...)

Tėtis mus ant kelių pajodindavo:

– Sojiam, sojiam, sojiam... (Žingsniu... – retai); Rikšiem, rikšiem, rikšiem... (Risčia... – greičiau); Aulekšiem! Aulekšiem! Aulekšiem!.. (Šuoliais... – kratydavo, net pamėtėdavo į viršų – tai būdavo kryžtimo!)

Pasitaikydavo, kad norėdavom su suaugusiais kur nors eiti, važiuoti, o neima. Kaip argumentas (bet ir paezinimas, už kurį pykdavom) būdavo dainelė:

Maza maza meitiņa Rīgā brauc...

Piečurā biksītes, nosala kājiņas,

Pārbrauca mājā raudādam'.

(Maža maža mergytė į Rygą važiuoja... / Prišlapino kelnytes, nušalo kojytes, / Parvažiavo namo verkdam.)

Vieną „tautosakos kūrinį“ prisimenu iš visai mažų savo dienų – matyt, todėl, kad per jį mane ištiko konfūzas. Močiutė kai kada sudainuodavo:

Ak vai, ak vai, kā vistas dēj olas! (... kaip vištos deda kiaušinius!)

Gerai nenuklausiusi, uždainavau ir aš:

Ak vai, ak vai, kā vistas dejuoja!

Juokėsi visi – ir „lietuviai“, ir „latviai“: mat latviškai dejet (taria – dejuot) reiškia „šokti“, o lietuvišku požiūriu tas „vištų dejavimas“ irgi gana smagiai atrodo.

Eidavom ratelio; padėdavo ir mama, net ir kai močiutės nebebuvo:

Ar lupatām, ar lupatām
Uz Līvāniem pēc kompatām.

(Su skudurais, su skudurais / Į Lyvanus saldainių.)

Taip kartojom keletą kartų, ratą sukdamos žingsniu. Tada greitoji dalis, sukamės už parankių:

Zilas, žalas lupatiņas,
Sarkanbaltas kompatiņas!

(Mėlyni, žali skuduriukai, / Raudoni, balti saldainiukai!)

Mėgom dar vieną dainelę-žaidimą, jau močiutei mirus išmoktą Latvijoje (mano mama išmokė ir savo anūkus):

Mans vecais, mans vecais
Kā piedzer, tā trako:
Sit plaukstas, lec gaisā,
Ķer bērņus, bāž maisā!

(Mano senis, mano senis / Kai tik pasigeria, tai siaučia: / Ploja delnais, šokinėja, / Gaudo vaikus, kiša į maišą!)

Smagumo teikdavo ir greitakalbės:

Pieci vilki vilku vilka
Pa slideno ezeriņu.

(Penki vilkai vilką vilko / Per slidujį ežerėlį.)

O ypač:

Sniegs nāks, snigt sāks.

(Užeis sniegas, pradės snigti.)

Kai nuoširdžiai pasistengi, girdėti „snik snak, snik snak...“

Verbų rytą pabusdavom su seseria, tėčio atsargiai plakamos pūkuotom gluosnio šakelėm (jas verba ir tevadindavom): atkėlęs antklodę plaka linkėdamas augti rubuilėms:

Apaļš kā pūpols, apaļš kā pūpols!..

(Apvalus kaip gluosnio kačiukas...)

*Mamos atminimu, močiutė mėgdavusi sakyti (o ypač, jei kas pamini „jau-
na“ arba „gražų“):*

Kad es biju jauna, tad es biju smuka,
Kad paliku vėca, visi zirgi muka.

(Kai buvau jauna, tai buvau graži, / Kai pasenau, visi arkliai baidosi.)

Pati būdama kantri, močiutė ir namiškius mokė kantrumo:

Silts nāk ar sildīšanu, labs – ar gaidīšanu (Šilto/šilumos gauni pašildęs, gero – palaukęs).

Mokė neskubėti darbą dirbant:

Ātrums noder tikai blusas ķerot.

(Greitai reikia tiktai blusas gaudyti.)

Neskubėdavo smerkti; girdėdama ką kaltinant vaidingumu, primindavo:

Viena pagale nedeg (Viena pliauska nedega) – t. y. bent kiek kalta paprastai būna ir antroji pusė.

Ramindavusi marčią, kad nesigėdytų savo suskirdusių rankų:

Melnas rokas, baltas kąjas (Juodos rankos, baltos kojos) – *tai esąs ženklas, kad ji darbininkė; o jei moteris tinginė, būną priešingai:*

Baltas rokas, melnas kąjas. (Baltos rankos, juodos kojos.)

Apie valgyimą ir valgius:

Labs labu nemaitā. (Geras gero negadina ar Geru gero nepagadinsi.)

Tas pasakymas gali turėti ir platesnę reikšmę.

Slimniekam prasa, veselam dod. (Ligonio klausia, sveikam duoda.)

Taip gali būti atsakyta į klausimą, ar valgys (to ar to).

Mūsų tėtis **Emilis Kriškėnas (Kriškėnas, g. 1908)** dar prisimena tokius pajuokavimus:

– Ko tu ēd?

– Aknas.

– Dod man ar'!

– Nav no kā: kauliņš vien.

(– Ką čia valgai? / – Kepenis. / – Duok ir man! / – Nėr iš ko: tik kauliukas [belikęs].)

– Nu atnāc šurp, lai es izvelku tavas kąjas! (– Eikš čia, ištrauksi tavo [įklimpusias] kojas!)

– Ne pirmo reizi ar pīpi uz jumta! (Ne pirmas kartas su pypke ant [šiaudinio] stogo.)

Taip esą atsakoma už tą, (t. y. to vardu), kuris be reikalo rizikuoja.

Dar pora patarlių-priežodžių ir mįslių (pastarosios aknystėnų tarpe):

Labāk zīle rokā nekā mednis kokā. (Geriau zylė rankoj negu kurtinys medy.)

Resna sieva vīram gōds. (Stora žmona vyrui garbė.)

Pie plika kaula visi suņi rejas. (Prie pliko kaulo visi šunys pjaunas.)

Tai esą apie dalybas.

Nelaimė nenāk brēkdama. (Nelaimė neateina rēkdama.)

T. y. ji užklumpa netikėtai.

Tie paši vėži, tik citā kulītē. (Tie patys vėžiai, tik kitame maišely.)

Taip sakoma reiškiant nepasitenkinimą, kad niekas iš esmės nepasikeitė, kitaip atrodo tik iš pirmo žvilgsnio.

Vuška ledu pabezdēja. – Niedra ledū ezerā. (Avelė ledą prabezdėjo. – Įšalus nendré ežere.)

Pret kalnu riškus, uz leju ne biškas. – Degoš skals. (Prieš kalną risčia, pakalnėn „nė biškio“. – Balana dega.)

Ir galiausiai tėvelio keiksmas, ko gero, vienintelis:

Ka tevis piķis!

Maždaug „Kad tave bala!“, nors piķis – derva.

ILMA ANELAUSKIENĖ

Čia surašiau įvairius posakius – patarles, priežodžius, pajuokavimus, – girdėtus ir įsimintus iš savo tėvų, taip pat mamos dainuotas daineles.

*Tėtis **Paulis Ašakas (Pauls Ašaks, 1898–1985)** gyveno Zarasų apskrities Rimšiškių vienkiemyje iki 1949 m., kai šeima buvome ištremti į Sibirą. Jis buvo rimtas, santūrus, inteligentiškas ūkininkas. Todėl sovietams tuojau krito į akį – reikią išvežti į plėšinius: tegul ten „pavyzdingai“ ūkininkauja... Buvo baigęs caro laikais gimnaziją, mokėjo daug kalbų. Namie kalbėjome latviškai. Daug skaitydavo. Mėgo muziką, pats grojo styginiais instrumentais. Domėjosi tautosaka, retkarčiais ir iš jo lūpų išsprūsdavo koks posakis.*

Ko sėjis, to plausi. (Ką pasėsi, tą ir pjausi.)

Jo dziļāk mežā, jo vairāk koku. (Juo giliau į mišką, juo daugiau medžių.)

Acis darba izbijās, rokas darba nebijās. (Akys darbo išsigando, rankos darbo nebijojo.)

Nāks rīts – būs padoms. (Ateis rytas – bus išeitis.)

Sakydavo, kai iš vakaro būdavo sprendžiamas koks klausimas ir likdavo neaišku, ką daryti.

Miers baro, nemiers postu nes. (Taika maitina, netaika pragaištį neša.)

Katrā kreklā sava uts [var. blusa]. (Kiekvienuos marškinius sava utėlė [var. blusa].)

Svešs kažoks nesilda. (Svetimi kailiniai nešildo.)

Skrien kā vakardienu pazaudējis. (Bėga kaip vakarykščią pametęs.)

Taip sakydavo pykdamas ant skubančiųjų, nes pats buvo lėto būdo.

Sēž kā suns uz siena kaudzes. (Tupi kaip šuo ant šieno kupetos.)

Nepērc kaķi maisā. (Nepirk katino maiše.)

Ne kauna, ne labas dienas. (Nei gėdos, nei labos dienos.)

Cilvēks pilns ar netikumiem kā suns ar blusām. (Žmogus pilnas ydų kaip šuo blusų.)

Mute kā laidara vārti. (Burna kaip laidaro vartai.)

Apie žmogų, kuris nenutyli, vis išsižiojęs rėkia.

Kartais mums, vaikams, tėtis užmindavo kokią mįslę:

Būvēts, skrūvēts – vējš pūš cauri. – Žogs. (Statytas, priveržtas – vėjas pučia kiaurai. – Tvorā.)

Mama buvo visada linksma, darbšti ir kaip kontrastas tėčiui – labai greitos orientacijos.

***Matilda Ašaka (1904–1991)** Lietuvoje gyveno nuo 1925 m., kai ištekėjo. Atitekėjusi į Rimšiškes, greitai pramoko lietuviškai, nes daug samdinių buvo lietuvių ir lenkų. Daug laiko skirdavo rankdarbiams: gražiai siuvinėjo, mezgė, audė.*

Neieškodavo žodžio kišenėje, kone kiekvienam veiksmui, darbui ar poelgiui pritaikydavo posakį. Daug jų išliko mano atmintyje.

Gadījās kā aklai vistai grauds. (Pasitaikē kaip aklai vištai grūdas.)

Nepriecājies atradis, nebēdājies pametis. (Nesidžiauk radēs, neverk pametēs.)

Mūžu dzīvo, mūžu mācies, vienalga muļķis nomirsi. (Amžiu gyveni, amžiu mokaisi, vis tiek kvailys numirsi.)

Rīts gudrāks par vakaru. (Rytas gudresnis už vakarą.)

Nāks rīts – būs i padoms. (Ateis rytas – bus ir išeitis.)

Taip mama sakydavo, varydama mus gulti, kai vakare dėl ko nors sukdavome galvą, ieškodami išeities.

Kas pirmais brauc, tas pirmais maļ. (Kas pirmas važiuoja, tas pirmas mala.)

Reikia paskubėti visur ir visada.

Nelaipe nenāk brēkdama. (Nelaimē neateina rēkdama.)

Mazam krītot, Dievs spilventiņu paliek, vecam krītot, velns akmeni pabāž. (Mažam griūvant, Dievas pagalvėlę padeda, senam griūvant, velnias akmeniņi pakiša.)

Vesels kā rutks. (Sveikas kaip ridikas.)

Čīkst kā vecs koks. (Girgžda kaip senas medis.)

Runā kā sapņodams. (Kalba kaip sapnuodamas.)

Staigā zobus atšiepis. (Vaikšto dantis atšiepeš.)

Irzlus.

Tik skops, ka plēvi no sūda noņemt. (Toks šykštus, kad plėvę nuo šūdo nuimtų.)

Taip sakydavo apie tokį šykštų kaimyną.

Bērns izlaists vaļā uz galvas drīz kāps. (Tiek padykęš vaikiš – greit ant galvos lips.)

Piedzērušam jūra da ceļiem. (Girtam jūra ligi kelių.)

Dari ko darīdams, aizmet mezglu. (Daryk ką bedarydamas, užrišk mazgą.)

Visus darbus baik iki galo.

Visu dari paša rokām. (Viską daryk savo rankomis.)

Nenorėk, kad kitas už tave nuveiktų, – daryk pats.

Kas pats nedeg, tas otru neiekvēlinās. (Kas pats nedega, tas kito neįžiebs.)

Lepns kā gailis – uz mēslu čupas dzied. (Išdidus kaip gaidys – ant mēslų krūvos gieda.)

Kupri tikai zārks iztaisnos. (Kuprą tiktai karstas išlygins.)

Vārna melna – pērta vai nepērta. (Varna juoda – prausta ar neprausta.)

Gari mati, īss padoms. (Ilgi plaukai, trumpa išmintis.)

Dievs muļķus neskaita. (Dievas kvailių neskaičiuoja.)

Ar karoti gudrību neieliesi. (Su šaukštu išminties neįpilsi.)

Aunam auna prāts. (Avinas turi avino protą.)

Viņš jau prātiņu izčurājis. (Jis jau protelį iščiurėjęs.)

Sakoma apie protą pragėrusį girtuoklį.

Mama pašiepdavo moteris, kurios girdavosi savo vaikų protingumu. Išgirdusi: „Na, ir gudrus mano vaikas“, – atsakydavo:

– Gudrs, gudrs: pat dirsdams galvu groza. (Protingas, protingas: net šikdamas galvą kraipo.)

Labāk cirvis bez kāta nekā vīrs bez prāta. (Geriau kirvis be koto negu vyras be proto.)

Mama labai nevertindavo apykvailių vyrų.

Baltu zirgu jāsargā, skaistu sievu jāglabā. (Baltą arklį reikia saugoti [kad neišsiteptų], gražią žmoną – slėpti [kad kas nepaviliotų].)

Taip mama patardavo vyrams, turintiems gražias žmonas.

Resna sieva vīram gods. (Stora žmona vyrui garbė.)

Vadinasi, geras vyras, kai žmona apkūni.

Gliemezis zilonim ne pāra. (Sraigė drambliui ne pora.)

Taip mama sakydavo, sužinojusi, kad tuokiasi labai visais atžvilgiais skirtingi žmonės.

Jau švaks pulvers! (Jau prastas parakas!)

Vienas kaimo senbernis norėjo vesti, tai mama taip apie jį juokaudama sakė.

Palika rāms kā izrūnīts runcis. (Nurimo kaip išromytas katinas.)

Sakoma, kai pavyksta apraminti itūžusį, įpykusį žmogų.

Kaķis pātarus skaita. (Katinas poteriauja.)

Sakoma apie murkiantį katiną.

Nosalis kā āža maks. (Sušalęs kaip ožio mašna.)

Kartą nuvažiavome pas tėvelius. Buvo labai šalta viduržiemio naktis. Vyras susitraukęs, pamėlęs įgriuvo vidun. Mama ir sako: „Nosalis...“

It kā nabūt' kāju pi ūksta. (Tarsi neturėtų kojų prie rūros.)

Sakoma, kada žmogus tingi paeiti – būtinai nori važiuoti, kad ir netoli.

Nu, i birst asaras kā zaķa spiras. (Na, ir byra ašaros kaip zuikio spiros.)

Gailiai verkė anūkėlė, norėdama važiuoti į Rygą, tokiom didelėm ašarom kaip...

Nu, gan izrunājāmies – pat par peļu olinām. (Na, ir išsiplepėjom – net apie peliū kiaušelius.)

Sako močiutės viena kitai, kai susitikusios ilgai ir smulkiai apie viską kalbasi.

Vai cik skaista sausa malka – paša līdīs krāsnī. (Kokios gražios sausos malkos – pačios līs į krosnį.)

Taip džiaugdavosi mamutė, kai vyrai paruošdavo daug gerų malkų.

Oksts smagāks par galvu. (Užpakalis sunkesnis už galvą.)

Kai sėdi ir nepasikelia – tingi.

Ni cāpts, ni vōrīts. (Nei keptas, nei virtas.)

Sakoma apie kokį netikusį daiktą ar veiksmą.

Tumšs kā nēģera vēderā. (Tamsu kaip negro pilve.)

Vēders pilns kā bungas. (Pilvas pilnas kaip būgnas.)

Vēders maršu spēlē. (Pilvas maršā groja.)

Alkanas.

Vēders pilns, ka pat blusu nosist var. (Pilvas pilnas, kad net blusā užmušti galima.)

Mama buvo gera ir turtinga šeiminkė. Visada valgi gamindavo riebiai ir skaniai. Tepdavo labai daug sviesto ant duonos ir dar gausiai uždėdavo medaus, sakydama:

– Lobs loba nemaitā. (Geras gero negadina.)

Arba į košę pildavo daug spirgų ir vis pabrėždavo:

– Lobs loba nemaitā, dubults neplīst. (Geras gero negadina, dvigubas netrūksta.)

Kad ir geras daiktas, bet jei geras ir priedas, – dar geriau...

Lai zāles ir rūgtas, bet veselība salda. (Nors vaistai ir kartūs, bet sveikata saldi.)

Mama taip mums sakydavo, kai mes, vaikai, sirgdami nenorėdavome gerti karčių vaistų.

Mels – taisnības ielāps. (Melas – teisybės lopas.)

Mamutė toleruodavo nekaltą melą, ypač tarybiniais laikais, kai kartais ir būdavę būtina meluoti. Gražiai sumelavęs, tarsi sulopai tiesą.

Spaida cilvēkus kā mušas. (Maigo žmones kaip muses.)

Tokie jau laikai...

Dzīve pie komunistiem – tikpat kā debesu valstībā. (Gyvenimas valdant komunistams – tai kaip dangaus karalystėje.)

Mama taip atsakydavo į tarybinių valdininkų pagyras, išgirstas per radiją ar perskaitytas laikraščiuose.

Kungs kunga galā, pirdiens pašā malā. (Ponas paskui poną, o pirdalas pačiame gale.)

Kai pasišaipoma, kad ponų, viršininkų labai daug, o vargšams nėra kur dėtis.

Sitas kā pliks pa nātrēm. (Plakasi kaip nuogas dilgėlėse.)

Vadinasi, vargsta gyvenime.

Dzīvs zemēs lien. (Gyvas žemėn lenda.)

Svešāda putna dziesmu dziedī. (Kito paukščio giesmę giedi.)

Ēssim ābolus un plūmes,

Laidīsim – cik biksēs rūmes.

(Valgysim obuolius ir slyvas, / Leisim į kelnes, kiek tik tilps.)

Cauris miegs. (Kiauras miegas.)

Toks miegas, kai naktį daug kartų pabundama.

Turi, Juri, Jān's lai dur! (Turėk, Juri, Janis tegul duria.)

Paprašyta ką nors palaikyti, pridurdavo:

Tup tup, zaķīt, suņa nav mājā! (Tupėk tupėk, zuikeli, šuns nėra namie!)

Sakoma, kai vaikas atlieka gamtos reikalus kur po krūmeliu.

Nu, ir ziepes! (Na, muilas!)

Sakoma, kai nemalonumas įvyksta. Bus bėdos...

Jā jā – iedeva visāda sūda pa lāpstai. (Taip taip – davė visokio š... po kastuvą.)

Taip tarybiniais metais, kada stovėdavome eilėse dėl visko – ir produktų, ir muilo, ir kitų buitinių dalykų, – sakydavo mama, grįžusi iš parduotuvės.

Dod, Dīviņ, bet nazinu, dod, Dīviņ, bet nazinu...(Duok, Dievuli, bet nežinau...)

Sėdėjo ubagėlis paupy ir poteriavo. Eina pulkas mergelių grėbėjėlių ir prašo jį už ką nors pasimelsti. Viena labai abejotino grožio mergina prašo sukalbėti maldą, kad ji ištekėtų. Na, ubagėlis nužvelgė ją nuo galvos iki kojų ir burblena: „Dod, Dīviņ...“

Mama labai mėgo dainuoti, turėjo gražų sopraną. Jauna dainavo choruose. Pateikiu keletą jos mėgtų dainų.

Moza beju, ganos gāju
Un par puišiem nadomāju.
Kad atnāca mergas godi,
Ap man' puiši tā kā strodi...

(Maža buvau, piemenavau / Ir apie bernus negalvoju. / Kai atėjo mergstės metai, / Mane bernai kaip strazdai apspito.)

Meitas gāja
Uz avotu, uz avotu,
Augstu kājas
Cilādamas, cilādam's.

Meitas satiek
Jaunu puisi, jaunu puisi,
Puisis sasit
Zaļo krūzi, zaļo krūz'.

Meitas raud pēc
Zaļās krūzes, zaļās krūzes:
– Atdod, puisi,
Zaļo krūzi, zaļo krūz'.

(Mergos ējo / Į šaltinį / Aukštai kojas / Kilodamos. // Mergos sutinka / Jauną berną, / Bernas sudaužo / Žalią ašotį. // Mergos verkia / Žalio ašočio: / – Atiduok, berne, / Žalią ašotį.)

Kad pir...modienas vakarā,
Kad meitas teļus dzirda,
Tad Jancis Grietu saķēra –
Viņš bučoja un pir...modienas vakarā...

utt.

(Kai pir...madienio vakarą, / Kai mergos veršius girdo, / Tad Jancis Grietę sugriebęs / Bučiavo ir pir...madienio vakarą ir t. t.)

Prisimindama jaunystę, mamutė vis uždainuodavo:

Ak Tilde, ak tu Tilde,
Tu skaista tā kā bilde.

Es pats tur braukšu šovakar
Un precėšu ciet.

(Ak Tilde, ak tu Tilde, / Tu graži kaip paveikslas. / Aš pats ten važiuosiu
ši vakarą / Ir tikrai vesiu.)

Šis posmelis buvo tarsi skirtas jai, nes jos vardas buvo Matilda, sutrumpintai – Tildė. Buvo graži, ištekėjo jauna (18 metų) pirma vyresniosios sesers. Jos vyras – mano tėvas – buvo vienturtis sūnus, turtingas, mokytas ir visų gerbiamas žmogus, todėl tėvai neabejodami išleido dukrą į Lietuvą.

Dzied, dzer, iedzer vėlreiz'!
Jaunība aizies tik drīz...

Tas muļķis, kas galu sev meklē,
Tie gudrie domā tik tā:

Dzied, dzer...

(Dainuok, gerk, išgerk dar kartą! / Jaunystė praeis taip greit... // Tas mulkis, kuris galo sau ieško, / Gudrieji galvoja tik taip: // Dainuok, gerk...)

Pas mus siūdavo šeimynai kailinius, kitus drabužius toks siuvėjas Mikelis. Jis mėgo išgerti ir turėjo gerą balsą. Mama irgi turėjo tą Dievo dovaną. Taigi jiedu žiemos vakarais gana gražiai traukdavo tą „pajokų dainušką“, o tėvelis akompanuodavo kuriuo nors styginiu instrumentu (smuiku, mandolina, gitara).

Šią dainelę mama irgi dainuodavo su siuvėju Mikeliu:

Skroders sėž uz akas,
Lāpa savas frakas.
Smuka meičiņ' garām iet –
Skroders gatavs pakaļ skriet.

– Ak tu, smukā meitiņ,
Zila tava kleitiņ'.
Eš nu gribu lakstoties
Un ar tevi precēties...

(Siuvėjas sėdi ant šulinio, / Lopo savo frakus. / Graži mergytė eina pro šalį – / Siuvėjas paskui bebėgas. // – Ak tu gražioji mergele, / Mėlyna tavo suknelė. / Aš norėčiau su tavim pažaisti / Ir tave vesti...)

Kitas tos pačios dainos variantas:

Skroders sėž uz akas,
Lāpa savu fraku.
Smuka meitiņ' garām iet,
Grib tam ūdeņ' virsū liet.

– Meitiņ, vai tu traka:
Man ir jauna fraka.
Rītu jāiet baznīcā –
Ko es vilkšu mugurā?!

(Siuvėjas sėdi ant šulinio, / Lopo savo fraką. / Graži mergytė eina pro šalį, / Nori ant jo vandenį pilti. // – Mergyte, ar tu patrakai: / Mano gi naujas frakas. / Rytoj reikės eiti į bažnyčią – / Kuo aš apsirengsiu?!)

O štai mamos mėgta dainelė, reiškianti lyg ir nusivylimą:

Ko palīdz man krusttēvs,
Ka bagāts, bet skops,
Ko palīdz man mute,
Ka viens tur tik zobs.

Foladri foladra,
Foladrīsa opa pa.

(Kam man tas krikštatēvis, / Kad turtingas, bet šykštus, / Kam man ta burna, / Kad joje tik vienas dantis. / Foladri...)

Tētis mažai dainuodavo, tik mus skatindavo dainuoti. Taip pat muzikos instrumentu mums tonq duodavo ir labai mėgdavo klausytis dainavimo. Bet ir jis turėjo savo mėgstamą dainą:

Trīs jaunas meitas sēž rožu dārzā,
Tra lalla, tra lalla lā.

Sēž rožu dārzā, pin vainadziņu,
Tra lalla, tra lalla lā.

Pin vainadziņu un gaida tautas,
Tra lalla, tra lalla lā.

– Ņem, brālīt, vienu, es ņemšu otru,
Tra lalla, tra lalla lā.

Šī trešā maza – lai paliek mājās,
Tra lalla, tra lalla lā.

Lai paliek mājās, lai taisa pūru,
Tra lalla, tra lalla lā.

Lai taisa pūru un gaida tautas,
Tra lalla, tra lalla lā.

(Trīs jaunos mergelēs sēdi rožiu daržely... // Sēdi rožiu daržely, pina vainikēļ... // Pina vainikēļ ir laukia bernužēliu... // – Imk, broleli, vienā, aš imsiu kiņ... // Ši trečia mažoji telieka namie... // Telieka namie, tegul ruošia kraitī... // Tegul ruošia kraitī ir laukia bernelio...)

LATVIAN FOLKLORE IN OUR HOMES

LILJA KUDIRKIENĒ, ILMA ANELASKIENĒ

Summary

With brief comments, Latvian folklore (mostly proverbs and sayings), used in two families of the middle and the second half of the 20th century, though recorded from memory in 1996, is presented in the article. By one of the families, living in the Zarasai district, the Latvian language was practised, while in the other (from the Rokiškis district) both languages but later, with adolescent children, only Lithuanian was used.

The folklore sheaf is comprised of the part (mostly short pieces for children) recorded by Ieva Kriškāne (Kriškaniene, from the Rokiškis district) and that narrated by Matilda Ašaka (from the Zarasai district). The latter is emotionally loaded, in many a case even reveal a streak of peasant stubbornness. Some humorous songs, favoured by the informant, are also published.